

PROTOCOL ATAL TWYLL

(Gan gynnwys Llwgwobrwyo, Llygredd a Gwrth-wyngalchu Arian)

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Cymeradwywyd y Polisi a Strategaeth gan y Cyngor: 07/10/2025

Awdur y Ddogfen: Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Cyllid a Chaffael

Dyddiad Adolygu: 7fed Hydref 2028

Cynnwys

POLISI

PROTOCOL ATAL TWYLL	3
Rhagair	3
Pwrpas	3
Risgiau Twyll	5
Canfod ac Adrodd	Error! Bookmark not defined.
Rolau a Chyfrifoldebau	7
Diffiniadau	10
CYNLLUN YMATEB I DWYLL	12
Camau Gweithredu ar Unwaith	12
Ymchwilio i honiadau o dwyll, llwgrwobrwyath neu lygredd	13
Adnoddau	13
Cyswllt â'r Heddlu	14
Rhoi Gwybod am Ymchwiliadau Twyll	14
Camau disgyblu	15
Adolygiad a Gwelliant Parhaus	16
SIART LLIF CYNLLUN YMATEB I DWYLL	17
POLISI GWRTH-WYNGALCHU ARIAN	18
Adrodd i'r Swyddog Adrodd Gwyngalchu Arian	23

PROTOCOL ATAL TWYLL

Rhagair

Twyll yw'r drosedd sy'n cael ei phrofi fwyaf gan bobl yn y DU ac yn cyfrif am tua 40% o'r holl droseddau. Nododd Archwilio Cymru 2024/25 yn rhaglen waith Menter Twyll Cenedlaethol 'yn y sector gyhoeddus', amcangyfrifwyd bod lefel twyll a chamgymeriadau gros 2021-22 rhwng £39.8 biliwn a £58.5 biliwn, y tu hwnt i gynlluniau penodol COVID19'.

Ariennir y Cyngor gan arian cyhoeddus trwy dreth y cyngor, cyfraddau busnes a ffynonellau eraill. Mae twyll yn erbyn y Cyngor yn golygu lladrad yr arian hwn, ac mae'r cyngor yn cymryd y rôl o warchod y cronfeydd cyhoeddus hyn o ddifri. Am y rhesymau hyn, ni fydd y cyngor yn goddef unrhyw dwyll, llwgrwobrwyd na llygredd ac mae ganddynt bolisi lle nad oes goddefgarwch.

Mae'r protocol hwn hefyd yn cyd-fynd â Strategaeth Atal Twyll a'r Cynllun Ymateb i Dwyll y Cyngor er mwyn i swyddogion fedru gweithredu lle bo amheuaeth o weithgarwch amheus neu fod gweithgarwch amheus wedi'i ganfod ac angen ei adrodd.

Pwrrpas

Pwrrpas y protocol hwn yw darparu fframwaith ar gyfer rheoli risgiau twyll, llwgrwobrwyd a llygredd.

Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi ymrwymo i ddiogelu arian cyhoeddus a sicrhau bod gan ddinasyddion Ceredigion hyder bod y Cyngor yn gweithredu mewn ffordd agored, onest a theg.

Mae'n hanfodol parhau i fod yn wiliadwrs yn erbyn y risg o dwyll a llygredd. Gall twyll a llygredd fod yn ffactor sy'n atal y Cyngor rhag cyflawni ei nodau a gwasanaethu trigolion Ceredigion hyd eithaf ei allu.

Deddfwriaeth

Mae'r Cyngor wedi ystyried deddfwriaeth, rheoliadau, canllawiau statudol a chodau ymarfer perthnasol amrywiol, gan gynnwys Cod Ymarfer CIPFA ar Reoli'r Risg o Dwyll a Llygredd, Brwydro yn erbyn Twyll a Llygredd yn Lleol, a Diogelu'r Pwrs Cyhoeddus.

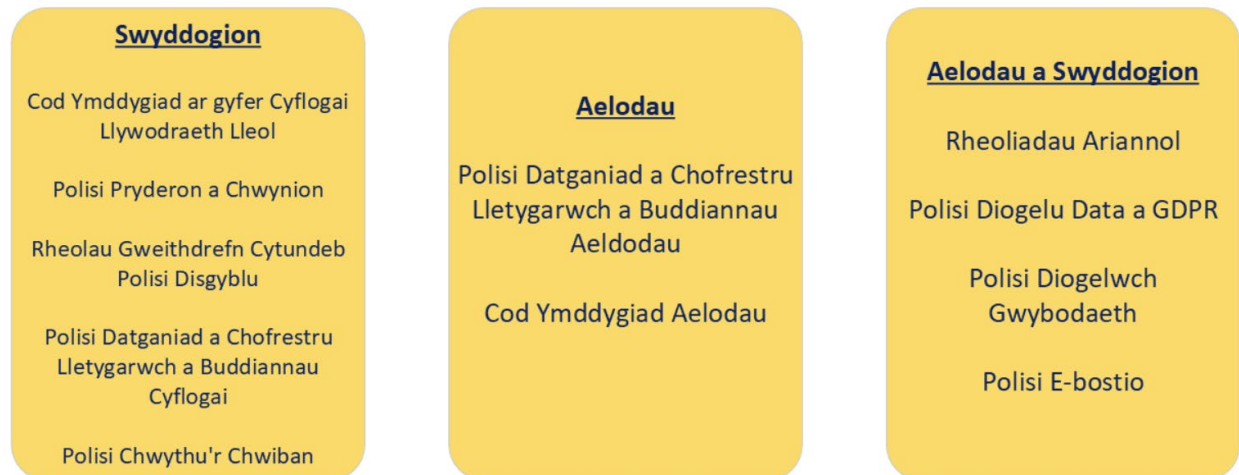
Cais

Mae'r Protocol hwn a'r Strategaeth Gwrth-dwyll cysylltiedig yn berthnasol i:

- Holl weithwyr Cyngor Sir Ceredigion (gan gynnwys gwirfoddolwyr a staff asiantaeth)
- Cynghorwyr ac Aelodau Lleyg

- Ysgolion Cyngor Sir Ceredigion
- Cyflenwyr, contractwyr ac ymgynghorwyr; ac
- Aelodau o'r Cyhoedd

Mae'r protocol hwn yn eistedd ochr yn ochr â gwahanol bolisiâu eraill y Cyngor, gan gynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i:

Mae'r Cyngor yn cydnabod ei gyfrifoldebau er mwyn sicrhau bod y risgiau sy'n gysylltiedig â throseddau ariannol yn cael eu rheoli'n effeithiol ym mhob maes ar draws y sefydliad.

Rhaid i weithwyr y Cyngor ac Aelodau Etholedig weithredu yn unol â Chodau Ymddygiad y Cyngor ar gyfer Gweithwyr Llywodraeth Leol a'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau.

Mae Rheoliadau Ariannol y Cyngor (paragraff 1.8.3) yn nodi, wrth "atal twyll a llygredd, ni fydd y Cyngor yn goddef twyll, llygredd nac unrhyw weithredoedd o gamymddwyn wrth weinyddu ei gyfrifoldebau, boed o'r tu mewn neu'r tu allan i'r Cyngor. Disgwylid y Cyngor o briodoldeb ac atebolrwydd yw y bydd Aelodau a gweithwyr ar bob lefel yn arwain trwy esiampl wrth sicrhau cadw at ofynion, rheolau, gweithdrefnau ac arferion cyfreithiol. Mae'r Cyngor hefyd yn disgwyl y bydd unigolion a sefydliadau (e.e. cyflenwyr, contractwyr, darparwyr gwasanaeth) y mae'n dod i gysylltiad â nhw yn gweithredu tuag at y Cyngor yn uniondeb a heb feddwl na gweithredoedd sy'n ymwneud â thwyll a llygredd".

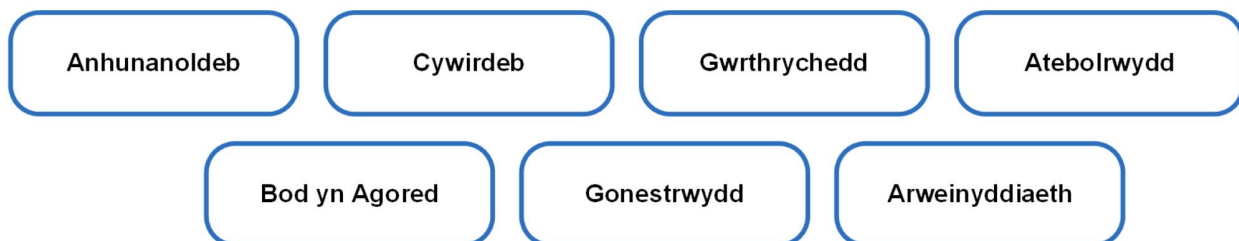
Diwylliant

Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi ymrwymo i greu a hyrwyddo diwylliant sy'n gwrthsefyll bygythiadau twyll a llygredd yn ogystal â chynnal ein gwerthoedd craidd, uniondeb, gonestrwydd, bod yn agored ac atebolrwydd.

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn hyrwyddo diwylliant ac ymagwedd dim goddefgarwch

tuag at dwyll, llwgrwobrwyd a llygredd ac maent wedi ymrwymo i atal, canfod ac ymchwilio i'r digwyddiadau lle mae amheuaeth o drosedd. Bydd hyn hefyd yn caniatáu i arian cyhoeddus gael ei ddefnyddio i gyflawni Strategaeth Gorfforaethol y Cyngor.

Mae gwerthoedd yn bwysig i ni. Maent yn gosod allan ein disgwyliadau personol ynghyd a'n gilydd a'r modd yr ydym yn cynnal busnes gyda sefydliadau yr ydym yn cyd-weithio â hwy ar eu rhan. Mae ein gwerthoedd sefydliadol yn cael eu hategu gan yr egwyddorion moesegol a nodir yn y '[Saith Egwyddor o Fywyd Cyhoeddus](#)':

Mae'r gwerthoedd hyn yn darparu sylfaen i bawb sy'n gysylltiedig â'n sefydliad i fod yn atebol wrth gyflawni ein gweledigaeth i gyflawni:

'Gwerth am arian, gwasanaethau cyhoeddus dwyieithog cynaliadwy sy'n cefnogi economi gref ac amgylchedd iach, wrth hyrwyddo lles yn ein pobl a'n cymunedau'.

Trwy amddiffyn arian cyhoeddus rhag twyll, gall y Cyngor barhau i gyflawni ei amcanion lles, sef:

- Hybu'r economi, cefnogi busnesau a galluogi cyflogaeth
- Creu cymunedau gofalgwr ac iach
- Darparu'r dechrau gorau mewn bywyd a galluogi dysgu ym mhob oedran
- Creu cymunedau cynaliadwy, gwyrdd ac sydd wedi'u cysylltu'n dda

Mae atal a chanfod troseddau ariannol yn erbyn y Cyngor yn gyfrifoldeb ar aelodau etholedig a Lleyg, gweithwyr mewnol, partneriaid allanol, contractwyr ac aelodau'r cyhoedd. Mae gan bawb ddyletswydd i adrodd am unrhyw amheuaeth o weithgaredd twyllodrus.

Risgiau Twyll

Nid yw pob achos o dwyll, llygredd neu llwgrwobrwyd yn gysylltiedig gyda gwasanaeth penodol o fewn y Cyngor. Gall unrhyw un ddod ar draws twyll, felly mae'n bwysig i fod yn wiliadwrs ac yn ymwybodol o risgiau twyll a sut i adrodd os oes amheuaeth o dwyll.

Caiff Asesiad Risg Twyll blynyddol ei gydlynw gan y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio

Mewnol. Anfonir yr asesiad risg at bob Rheolwr Corfforaethol i gael a choladu risgiau twyll a monitro sut mae risgiau twyll yn cael eu lliniaru a'u rheoli gan wasanaethau, gan gynnwys rheolaethau mewnol gwrth-dwyll presennol. Mae canlyniadau'r Asesiad Risg Twyll blynyddol yn sail i Asesiad Twyll blynyddol y Cyngor ac yn bwydo i'r Gofrestr Risg Twyll.

Mae'r Gofrestr Risg Twyll yn cael ei monitro gan y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol ac yn sgorio risgiau unigol o dwyll. Mae'r asesiad cyffredinol o risg twyll yn cael ei adrodd fel risg gwasanaeth gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael.

Er hyn, mae'r rhestr isod yn nodi'r meysydd cyffredin sy'n risg uchel o dwyll o fewn y sector gyhoeddus

- Treth y Cyngor
- Gofal Cymdeithasol
- Grantiau
- Y Gyflogres ac Adnoddau Dynol
- Cyfraddau Busnes
- Tai
- Caffael a Chomisiynu
- Bathodynnau Glas

Canfod ac Adrodd

Lle amheuir neu canfyddir twyll, mae'n hanfodol sicrhau bod gwybodaeth a thystiolaeth yn cael eu cynnwys ac yn aros yr un fath.

Rhaid i weithwyr neu reolwyr BEIDIO â gwneud y canlynol, gan y gallai effeithio ar unrhyw ymchwiliad pellach:

- addasu, dileu neu ddileu unrhyw ddogfennaeth neu dystiolaeth
- ceisio ymchwilio i unrhyw achosion o dwyll a / neu lygredd a amheuir
- trafod y mater gydag unrhyw unigolyn neu gydweithwyr dan amheuaeth.

Yn unol â Rheoliadau Ariannol yr Awdurdod (Pwynt 1.8.3), dylid rhoi gwybod am bob twyll neu afreoleidd-dra a amheuir i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael a/neu Archwiliad Mewnol y Rheolwr Corfforaethol. Gellir gwneud hyn yn uniongyrchol gan ddefnyddio'r manylion uchod trwy e-bostio fraud@ceredigion.gov.uk

Bydd unrhyw honiad o dwyll o unrhyw fath, gan gynnwys llythyrau dienw neu alwadau ffôn, yn cael ei ystyried a'i ymchwilio'n drylwyr mewn modd priodol. Dylid cynnal adrodd ar frys. Dylai'r llwybr arferol ar gyfer mynegi pryder fod trwy reolwyr llinell yn y lle cyntaf, lle bo hynny'n briodol.

Dylai'r llwybr arferol ar gyfer mynegi pryder fod trwy reolwyr llinell yn y lle cyntaf, lle bo hynny'n briodol. Fodd bynnag, mewn achosion lle nad yw adrodd i'w rheolwr llinell arferol yn briodol, gellir defnyddio llwybrau allweddol eraill i godi pryderon o'r fath.

Gellir cysylltu â'r Swyddogion Adrodd canlynol drwy ffonio Clic ar 01545 570881 neu drwy e-bostio clic@ceredigion.gov.uk:

- Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael (Swyddog Adran 151)
- Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol
- Prif Weithredwr
- Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyfreithiol a Llywodraethu (Swyddog Monitro)
- Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Pobl a Threfniadaeth
- Arweinydd y Cyngor; Cabinet neu Aelodau eraill
- Archwilio Cymru info@audit.wales

Rolau a Chyfrifoldebau

Yn ymarferol, mae atal twyll a llygredd yn gyfrifoldeb holl weithwyr a rhanddeiliaid y Cyngor, mae'r Cyngor yn cydnabod bod rheoli twyll a llygredd yn gyfrifoldeb i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu. Mae rolau a chyfrifoldebau allweddol yn cael eu dirprwyo i swyddogion a phwyllgorau allweddol, fel y nodir isod.

Yr Holl Gyflogai

Mae cyflogai'n chwarae rhannau hanfodol, amrywiol yn ymdrechion y Cyngor i atal twyll. Maent yn gyfrifol am weithredu a chynnal rheolaethau i atal twyll. Mae hyn yn cynnwys dealltwriaeth o risgiau twyll, adnabod cyfleoedd i atal a chydweithio gydag eraill i ddylunio, gweithredu a gwerthuso rheolaethau.

Dylai cyflogai i fonitro a gwella mesurau atal a chanfod twyll yn barhaus i addasu i risgiau twyll sy'n esblygu a sicrhau bod y sefydliad yn parhau i fod yn wydn rhag twyll. Dylai rheolwyr ymateb yn gadarnhaol i argymhellion archwilio mewnol ac allanol os canfyddir unrhyw wendidau yn eu meysydd cyfrifol, trwy weithredu'r holl gamau sy'n ofynnol i sicrhau bod gweithdrefnau ar waith ac yn gweithredu fel y disgwyliwyd.

Pan fydd twyll yn cael ei ganfod, rhaid i weithwyr ymateb yn briodol trwy adrodd pryderon yn unol â'r Cynllun Ymateb i Dwyll o fewn y Strategaeth Atal Twyll.

Disgwylir i gyflogeion yr Awdurdod gadw at y 'Cod Ymddygiad ar gyfer Cyflogeion Llywodraeth Leol' a weithredir gan yr Awdurdod yn ogystal ag unrhyw god ymddygiad sy'n ymwneud â'u cymwysterau proffesiynol personol. Mae Cod yr Awdurdod yn cynnwys safonau a rheolau disgwylidig i gynnwys y rhai sy'n ymwneud â datgan buddiant personol, lletygarwch a rhoddion. Rhaid i bob cyflogai sicrhau eu bod wedi cwblhau'r hyfforddiant atal twyll priodol i'r rôl a hyrwyddo diwylliant o ymwybyddiaeth twyll ac ymddygiad moesegol.

Mae'r systemau TGCh a ddefnyddir gan y Cyngor yn cofnodi defnydd o'r rhyngrwyd, e-

bost, ffonau a systemau cymhwyso i gyfeiriad cyfrifiadur personol/gliniadur a rhif ffôn / rhif estyniad unigolion. Caiff pawb sy'n defnyddio systemau TGCh a ffôn eu hysbysu'n ffurfiol y caiff y cofnodion hyn eu monitro o bryd i'w gilydd gan gymryd camau priodol mewn perthynas ag unrhyw achos o gamddefnyddio.

Swyddog Adran 151

Y Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael sy'n ysgwyddo'r cyfrifoldebau statudol fel y'u diffiniwyd gan adran 151 Deddf Llywodraeth Leol 1972 (y "Swyddog Adran 151") ar gyfer gweinyddu ei faterion ariannol yn briodol. Mae 'gweinyddu priodol' yn cwmpasu pob agwedd ar reolaeth ariannol o fewn awdurdodau lleol gan gynnwys cydymffurfio â'r gofynion statudol ar gyfer cyfrifyddu ac archwilio mewnol.

O dan y cyfrifoldebau statudol hyn mae'r Swyddog Adran 151 yn cyfrannu at fframwaith atal twyll a llygredd y Cyngor drwy:

- Sicrhau bod gweithdrefnau effeithiol ar waith i ymchwilio'n brydlon i unrhyw amheuaeth o dwyll, afreoleidd-dra neu gamymddwyn, gan gynnal gwyliadwriaeth lle bo angen (yn amodol ar awdurdodiad priodol).
- Datblygu a chynnal dogfen bolisi Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredd.
- Adrodd ar unrhyw dwyll a/neu lygredd yn unol â Strategaeth Gwrth-dwyll a Llygredd y Cyngor

Dylid adrodd ar bob achos o dwyll neu afreoleidd-dra a amheuir i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael – gweler Pwynt 5 isod. Mae'r Swyddog Adran 151 hefyd yn Swyddog adrodd ar Wyngalchu Arian – gweler Pwynt 6 isod.

Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Mae'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn goruchwyllo effeithiolrwydd fframwaith gwrth-dwyll y Cyngor ac mae'n derbyn diweddariadau sicrwydd cyfnodol o bryd i'w gilydd. Maent yn sicrhau, trwy sicrwydd y maent yn eu derbyn, bod systemau llywodraethu a rheolaeth fewnol y Cyngor yn effeithiol ar gyfer rheoli amlygiad yr awdurdod i risgiau twyll a llygredd. Mae eu cyfrifoldebau hefyd yn cynnwys adolygu'r asesiad o risgiau twyll a monitro'r Strategaeth, camau gweithredu ac adnoddau Atal Twyll.

Swyddog Monitro

Y Swyddog Monitro sy'n gyfrifol am sicrhau bod yr holl benderfyniadau a wneir gan yr Awdurdod o fewn y gyfraith. Mae'r Swyddog Monitro hefyd yn hyrwyddo ac yn cynnal safonau uchel o ymddygiad drwy'r Awdurdod cyfan drwy ddatblygu trefniadau llywodraethu priodol gan gynnwys codau ymddygiad a safonau a pholisïau eraill, ynghyd â threfniadau adrodd a gorfodi priodol.

Y Swyddog Monitro yw'r Uwch Swyddog Cyfrifol ar gyfer y Fenter Twyll Cenedlaethol. Ef neu hi sy'n gyfrifol am sicrhau bod y Cyngor yn cwrdd â gofynion statudol y Fenter Twyll Cenedlaethol. Y Swyddog Monitro yw'r Uwch Swyddog Cyfrifol ar gyfer y Rhwydwaith Gwrth-dwyll Cenedlaethol hefyd.

Prif Swyddogion

Mae Prif Swyddogion yn gyfrifol am gynnal trefniadau rheoli mewnol gwrth-dwyll digonol ac effeithiol.

Rhaid i Brif Swyddogion hysbysu'r Prif Swyddog Cyllid a/neu'r Rheolwr Corfforaethol - Archwilio Mewnol ar unwaith am unrhyw dwyll a amheuir, lladrad, afreoleidd-dra, defnydd amhriodol neu gam-feddiannu eiddo neu adnoddau'r Cyngor. Hyd nes y cânt ymchwiliad ac adrodd, dylent gymryd yr holl gamau angenrheidiol i atal colledion pellach ac i sicrhau cofnodion a dogfennaeth rhag cael eu tynnu neu eu haddasu.

Archwilio Mewnol

Mae'r swyddogaeth Archwilio Mewnol yn cryfhau gallu'r sefydliad i greu, amddiffyn a chynnal gwerth trwy ddarparu sicrwydd, cyngor, mewnwelediad a rhagwelediad annibynnol, seiliedig ar risg a gwrthrychol i'r bwrdd a'r rheolwyr.

Mae'n gwella cyflawniad llwyddiannus y sefydliad o'i amcanion, llywodraethu, rheoli risg, a phrosesau rheoli, a fydd yn helpu i atal y cyfle i dwyllo, er nad dyma ei brif nod neu gyfrifoldeb iddo.

Efallai y bydd yn ofynnol i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol gynnal ymchwiliadau o ganlyniad i unrhyw afreoleidd-dra. Mae'r Rheolwr Corfforaethol—Archwilio Mewnol yn cynhyrchu Adroddiad Gwrth-Dwyll Archwilio Mewnol Blynyddol i grynhoi'r gwaith y mae Archwilio Mewnol wedi'i wneud i wrthsefyll twyll.

Aelodau Etholedig

Fel cynrychiolwyr etholedig, mae dyletswydd ar bob Aelod o'r Cyngor i amddiffyn arian y Cyngor a'r cyhoedd rhag unrhyw weithredoedd o dwyll a llygredd. Gwneir hyn drwy arferion sy'n bodoli eisoes, cydymffurfio â'r Cod Ymddygiad ar gyfer Aelodau, Cyfansoddiad y Cyngor gan gynnwys Rheoliadau Ariannol a Gorchmynion Sefydlog a'r holl ddeddfwriaeth berthnasol.

Gwasanaeth Twyll a Gwallau yr Adran Gwaith a Phensiynau

Mae'r holl bwerau o dan Ddeddf Nawdd Cyhoeddus (Twyll) 1992 bellach yn cael ei ddefnyddio gan Wasanaeth Twyll a Gwallau yr Adran Gwaith a Phensiynau, gan gynnwys ymchwiliad i dwyll budd-dal tai.

Mae gan y Cyngor y pŵer i ymchwilio i unrhyw dwyll sy'n gysylltiedig â Chynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor. Mae'r pwerau hyn wedi'u cynnwys o fewn Rheoliadau

Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Canfod Twyll a Gorfodi) (Cymru) 2013.

Archwilwyr Allanol

Ar hyn o bryd mae Archwilio Cymru (AC) yn ymgymryd â rôl yr Archwilydd Allanol, a all fel arall, benodi corff cymeradwy arall i ymgymryd â'r rôl hon ar ei ran.

Mae'r rôl hon yn cynnwys archwilio datganiadau ariannol y Cyngor, ystyried risgiau camddatganiadau perthnasol yn y cyfrifon oherwydd twyll, ardystio grantiau penodol, asesu trefniadau gwerth am arian y Cyngor, gwerthuso perfformiad a gwelliannau'r Cyngor, ac adolygu cydymffurfiaeth y Cyngor â'r egwyddor datblygu gynaliadwy.

Y Cyhoedd

Er bod y polisi hwn wedi'i anelu'n bennaf at y rhai o fewn y Cyngor, disgwylir hefyd y byddai'r cyhoedd yn adrodd am unrhyw ymddygiad twyllodrus fel y gellir ymchwilio iddo yn ôl yr angen.

Diffiniadau

Term	Diffiniad
Twyll	Mae twyll yn weithgaredd troseddol lle mae twyll yn cael ei ddefnyddio er elw neu i achosi colled. Mae Deddf Twyll 2006 yn cyflwyno tair ffordd o gyflawni twyll: • Twyll trwy gynrychiolaeth ffug; • Twyll trwy fethu â datgelu gwybodaeth pan fo dyletswydd gyfreithiol i wneud hynny; a • Twyll trwy gam-drin sefyllfa..
Llygredd	Nid oes diffiniad cyffredinol a ddefnyddir o 'lygredd'. Mae nifer o sefydliadau, gan gynnwys 'Tryloywder Rhyngwladol' yn ei ddiffinio fel 'cam-drin pŵer ymddiriedol er budd preifat'. Mae Banc y Byd yn diffinio arfer 'llygredig' fel 'cynnig, rhoi, derbyn neu ofyn am unrhyw beth o werth yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol i ddylanwadu yn amhriodol ar weithredoedd parti arall'.
Llwgrowbrwyo	Mae Deddf Llwgrowbrwyo 2010 yn nodi'r troseddau llwgrowbrwyo fel: • llwgrowbrwyo person arall, a • troseddau sy'n ymwneud â chael eu llwgrowbrwyo. Mae canllawiau'r Weinyddiaeth Gyfiawnder ar Ddeddf Llwgrowbrwyo 2010 yn diffinio llwgrowbrwyo fel: “Rhoi mantais ariannol neu fantais arall i rywun i annog y person hwnnw i gyflawni ei swyddogaethau neu weithgareddau yn

	amhriodol neu i wobrwyo'r person hwnnw am fod eisoes wedi gwneud hynny". <i>("Giving someone a financial or other advantage to encourage that person to perform their functions or activities improperly or to reward that person for having already done so")</i>
Gwyngalchu Arian	Arian Gwyngalchu arian yw'r term a ddefnyddir am nifer o droseddau sy'n cynnwys yr enillion sy'n deillio o droseddau neu derfysgaeth. Mae Deddf Enillion Troseddau 2002, yn nodi'r prif droseddau canlynol: • Cuddio neu newid eiddo troseddol neu ei drosglwyddo eiddo neu ei symud o'r DU (adran 327); • Ymrwymo i neu drefniant rydych yn gwybod neu'n amau ei fod yn hwyluso'r broses o gaffael, cadw, defnyddio neu reoli eiddo troseddol gan neu ar ran person arall (adran 328) neu gymryd rhan mewn trefniant o'r fath; a • Caffael, defnyddio neu feddu ar eiddo troseddol (adran 329) Hefyd, mae dwy drosedd ar wahân ychwanegol: • methiant i ddatgelu unrhyw un o'r prif droseddau (adrannau 330-332) a • rhybuddio rhywun (<i>tipping off</i>) (adran 333). O bosibl gallai unrhyw berson gael ei ddal gan y darpariaethau gwyngalchu arian os ydynt yn amau gwyngalchu arian a naill ai'n ymwneud ag ef mewn rhyw ffordd, yn gwneud dim am y peth neu yn tipio. Er bod y risg i'r Cyngor o groes i'r ddeddfwriaeth yn isel, mae'n hynod bwysig bod pob gweithiwr yn gyfarwydd â'u cyfrifoldebau cyfreithiol: Gall sancsiynau troseddol difrifol gael eu gosod am dorri'r ddeddfwriaeth. Y gofyniad allweddol ar weithwyr yw adrodd yn brydlon am unrhyw weithgaredd gwyngalchu arian a amheuir i'r Swyddog Adrodd Gwyngalchu Arian (MLRO).

CYNLLUN YMATEB I DWYLL

Bydd troseddwy'r penderfynol bob amser yn dod o hyd i ffordd o gwmpas systemau a gweithdrefnau. Felly, rhaid i bob swyddog ac Aelod fod yn ymwybodol o'r hyn sy'n ofynnol mewn achos o ddigwyddiad a amheuir o dwyllo, llwgrwobrwyo a llygredd.

Pwrpas y Cynllun Ymateb i Dwyll hwn yw darparu ymateb strwythuredig i ymdrin â lliniaru effaith gweithgareddau twyllodrus a amheuir neu a gadarnhawyd yn effeithiol.

Mae'n hanfodol bwysig bod y Cynllun Ymateb i Dwyll yn cael ei ddilyn gan bawb dan sylw i sicrhau bod y sefyllfa yn cael ei thrin yn broffesiynol ac i ddiogelu rhag peryglu'r achos. Mae siart llif o'r Cynllun Ymateb i Dwyll i'w weld yn Atodiad I.

Rhaid dilyn y Cynllun Ymateb i Dwyll pan dderbynnir adroddiadau o dwyll yn y meysydd canlynol (nid yw hon yn rhestr gynhwysfawr):

- Twyll mewnol e.e. twyll cyflogres, cam-feddiannu.
- Twyll Allanol e.e. twyll cyflenwyr, tai, grantiau, twyll seibr.
- Llygredd
- Llwgrwobrwyo

Camau Gweithredu ar Unwaith

Unwaith y bydd twyll a amheuir yn cael ei ganfod a'i adrodd i swyddogion fel y nodir yn y Strategaeth Atal Twyll, rhaid ymgymryd â'r camau canlynol ar unwaith:

- Cofnodwch ffeithiau allweddol e.e. dyddiadau, amseroedd, lleoliadau ac enwau a chadw'r wybodaeth hon yn ddiogel.
- Tystiolaeth a dogfennau diogel – er mwyn cynnal uniondeb tystiolaeth ni ddylid dileu neu newid dogfennau mewn unrhyw ffordd.
- RHAID i swyddogion y Cyngor BEIDIO â cheisio ymchwilio iddynt eu hunain neu drafod gydag unrhyw un heblaw'r Swyddogion Adrodd.
- Hysbysu Archwilio Mewnol (os na chafodd ei adrodd yn uniongyrchol iddynt) am yr amheuaeth o dwyll fel y gellir cofnodi pob adroddiad o dwyll ac ymchwiliadau yng nghofnod achosion Twyll y Cyngor.

Ar ôl trafod â'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael, efallai y bydd angen gweithredu ar fesurau ychwanegol i atal unrhyw golledion pellach nes bod unrhyw ymchwiliad yn dod i ben megis:

- Hysbysu personél a chwmnïau allweddol e.e. cwmnïau cardiau, banciau.
- Rhewi cyfrifon
- Atal mynediad; neu
- Atal gweithwyr.

Ymchwilio i honiadau o dwyll, llwgrwobrwyath neu lygredd

Unwaith y bydd amheuaeth o dwyll, mae'n hanfodol bod unrhyw ymchwiliad yn cael ei gynnal mewn modd proffesiynol gyda'r nod o sicrhau bod buddiannau presennol a dyfodol y Cyngor a'r unigolion dan amheuaeth yn cael eu diogelu. Mae'r olaf yr un mor bwysig ac na ddylid ystyried amheuaeth fel euogrwydd awtomatig.

Bydd Tîm Ymchwilio yn cael ei ffurfio yn dibynnu ar natur yr amheuaeth o dwyll a'r arbenigedd sy'n ofynnol a gall gynnwys swyddogion allweddol o Wasanaethau Cyfreithiol, Cyllid a Chaffael, Archwilio Mewnol, TGCh a Digidol ac Adnoddau Dynol.

Mae gan Wasanaeth Archwilio Mewnol yr Awdurdod brofiad mewn ymchwilio i dwyll. Mae'r Rheolwr Corfforaethol-Rheolwr Archwilio ac Archwilio Mewnol a'r Uwch Archwilydd yn Dechnegwyr Gwrth-dwyll Achrededig (ACFTech) tra bod gan y Rheolwr Archwilio tystysgrif CIPFA mewn Ymarfer Ymchwilio (CCIP). Yn unol â deddfwriaeth berthnasol a Rheoliadau Ariannol y Cyngor (pwynt 1.8.2), mae gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol awdurdod i:

- Mynd i mewn i unrhyw eiddo neu dir y Cyngor ar unrhyw adeg resymol
- Cyrchu holl asedau, cofnodion, dogfennau, gohebiaeth, a systemau rheoli sy'n ymwneud ag unrhyw drafodion ariannol neu drafodion eraill y Cyngor
- Gofyn a derbyn unrhyw wybodaeth ac esboniad o'r fath a ystyrir yn angenrheidiol ynghylch unrhyw fater sy'n cael ei ystyried / archwilio
- Ei gwneud yn ofynnol i unrhyw weithiwr o'r Cyngor gyfrif am arian parod, storfeydd, neu unrhyw eiddo arall o'r Cyngor o dan eu rheolaeth, a
- Cael mynediad at gofnodion sy'n perthyn i drydydd parti, fel contractwyr neu asiantaethau partneriaeth, yn unol â'r telerau cytundebol perthnasol

Felly, efallai y byddai'n briodol gofyn i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol gynnal yr ymchwiliad. Fodd bynnag, os yw'r honiadau o natur gamymddwyn broffesiynol neu arbenigol iawn, gall y Swyddog Arweiniol Corfforaethol-Cyllid a Chaffael benderfynu penodi arbenigwr arall fel y Swyddog Ymchwilio. Mae'r Cyngor yn hyfforddi 'cronfa' o ymchwilydd mewnol o bryd i'w gilydd ar draws yr holl wasanaethau; ac mae gan rai staff gorfodi hyfforddiant PACE.

Rhaid cytuno ar gwmpas yr ymchwiliad a'r broses adrodd rhwng y Tîm Ymchwilio cyn dechrau'r ymchwiliad twyll. Bydd yr holl gamau ymchwilio yn gyson â pholisïau AD perthnasol a chyfraith cyflogaeth i amddiffyn tegwch.

Bydd yr ymchwiliad yn dibynnu ar natur y digwyddiad. Efallai y bydd angen ymchwiliad mewnol gan Swyddog Ymchwilio penodedig, a all arwain at gamau disgyblu. Yn dibynnu ar yr amgylchiadau a'r dystiolaeth sydd ar gael, gellir cyfeirio'r ymchwiliad at yr Heddlu neu gorff allanol priodol arall.

Adnoddau

Bydd y Cyngor yn:

- gwneud asesiad blynyddol i ddarganfod os yw lefel yr adnoddau a fuddsoddwyd i wrthsefyll twyll a llygredd yn gymesur â lefel y risg, yn ei ymateb blynyddol i'r archwilydd allanol ynghylch materion mewn perthynas â thwyll
- defnyddio cymysgedd priodol o staff profiadol a medrus (e.e. TGCh, Archwilio Mewnol, Swyddog Diogelu Data a gweithwyr proffesiynol hyfforddedig eraill)
- Defnyddiwch adnoddau priodol gan gynnwys meddalwedd dadansoddi data
- rhoi mynediad dirwysr i'w weithwyr at wybodaeth ac adnoddau eraill fel sy'n ofynnol at ddibenion ymchwilio
- defnyddio cyfleusterau gweithio a phartneriaeth ar y cyd, yn ogystal â rhannu data a chudd-wybodaeth i gefnogi gweithgarwch gwrthsefyll twyll

Cyswllt â'r Heddlu

Dylid ond gwneud cyswllt cychwynnol gyda'r heddlu os yw'r trafodaethau canlynol wedi'u cynnal rhwng y Swyddog Archwilio, Swyddog Arweiniol Corfforaethol - Cyllid a Chaffael, Y Prif Weithredwr a'r Swyddog Monitro, a fydd yn ystyried os dylid cyfeirio at ymchwiliadau pellach.

Lle bo achos yn cynnwys person sy'n agored i niwed, gwnaed y penderfyniad gan Gyfarwyddwr statudol y Gwasanaethau Cymdeithasol, mewn ymgynghoriad gyda'r Cyfarwyddwr Corfforaethol perthnasol a/neu'r Tîm Diogelu.

Mae'n rhan o bolisi'r Heddlu i groesawu hysbysiad cynnar o amheuaeth o dwyll. Ystyrir y mater i'w gyfeirio gan yr Heddlu at Wasanaeth Erlyn y Goron er penderfyniad ynghylch a ddylid cyhuddo'r person dan amheuaeth gyda throsedd troseddol.

Os bydd yr Heddlu yn penderfynu ei bod yn ofynnol i gynnal ymchwiliad ffurfiol, disgwylir ac mae'n ofynnol i'r holl staff gydweithio'n llawn gydag unrhyw geisiadau neu argymhellion dilynol. Bydd yr holl gyfathrebu gyda'r Heddlu yn dilyn eu cyfranogiad cychwynnol fel arfer yn cael ei wneud gan y Swyddog Archwilio.

Pan fydd yr Heddlu'n penderfynu ymchwilio'n ffurfiol, ni fydd hyn, os yw'n bosibl, yn rhagfarnu unrhyw weithdrefnau disgyblu mewnol; dylid cydlynu'r rhain, lle bynnag a phryd bynnag y bo modd, i wneud y defnydd mwyaf posibl o adnoddau a gwybodaeth.

Bydd hunaniaeth y gweithiwr sy'n hysbysu yn cael ei ddiogelu cyn belled â phosibl, yn unol â'r polisi Chwythu'r Chwiban.

Rhoi Gwybod am Ymchwiliadau Twyll

Cyn gynted ag y bydd cam "canfod" cychwynnol yr ymchwiliad wedi'i gwblhau, dylai'r Swyddog Ymchwilio wneud adroddiad interim cyfrinachol ysgrifenedig yn unol â'r broses adrodd y cytunwyd arno.

Dylai'r adroddiad mewnol nodi'r canfyddiadau hyd yma a'r casgliadau interim a

dynnwyd o'r canfyddiadau hynny. Bydd hyn yn helpu'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol—Cyllid a Chaffael, y Swyddog Monitro a'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol/Cyfarwyddwr Corfforaethol sy'n gyfrifol am y maes yr ymchwiliwyd iddo benderfynu a ddylai'r ymchwiliad barhau i'r lefel nesaf.

Os yw'n mynd ymlaen, mae angen i'r Prif Weithredwr, Cadeirydd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ac archwilyr allanol yr Awdurdod fod yn ymwybodol o'r digwyddiad. Bydd Adroddiad terfynol yn cael ei gyhoeddi cyn gynted â phosibl ar ôl cwblhau'r holl waith ymchwilio angenrheidiol.

Ni fydd fformat yr Adroddiad Terfynol bob amser yr un fath gan fod pob achos yn unigryw, ond bydd yn aml yn nodi:

- Sut cododd yr ymchwiliad
- Pwy sydd dan amheuaeth
- Eu swydd o fewn y Cyngor a'u cyfrifoldebau
- Sut y cynhaliwyd yr ymchwiliad
- Y ffeithiau a'r dystiolaeth a nodwyd, a (lle bo hynny'n briodol)
- Crynodeb o'r canfyddiadau a'r argymhellion

Bydd yr Adroddiad Terfynol yn disodli'r holl adroddiadau eraill a bydd y ddogfen ddiffiniol y bydd rheolwyr (mewn sefyllfa ddisgyblu) ac o bosibl yr heddlu (mewn sefyllfa droseddol) yn seilio eu penderfyniadau cychwynnol.

Rhaid i bob adroddiad gael ei gadarnhau gan y dystiolaeth gryfaf ac osgoi cynnwys y gellid ei ystyried yn ddifenwol pe bai'r adroddiad yn cael ei gyhoeddi.

Diffinnir difenwi yn y gyfraith fel: *“the publication of a statement which tends to lower a person in the estimation of right-thinking members of society generally or which tends to make them shun or avoid that person”*. [Winfield]

Gydag ymchwiliadau ac adroddiadau sydd ar y gweill, bydd y Swyddog Arweiniol Corfforaethol - Cyllid a Chaffael yn cymryd yr holl gamau angenrheidiol i atal colled bellach ac i sicrhau cofnodion a dogfennaeth i gyd-fynd â diswyddo neu addasu. Efallai y bydd yn ofynnol i'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol gynnal adolygiad i gryfhau gweithdrefnau a sicrhau na fydd digwyddiad o'r fath yn ailadrodd.

Bydd ymchwiliadau twyll yn cael eu hadrodd i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Grŵp Arweiniol fel rhan o adroddiadau Archwilio Mewnol rheolaidd.

Camau disgyblu

Bydd yr Awdurdod yn delio'n gyflym ac yn drylwyr ag unrhyw achosion o gamymddygiad. Gall gweithwyr wynebu camau disgyblu neu gamau eraill yn unol â Pholisïau Adnoddau Dynol y Cyngor.

Bydd camau disgyblu neu gamau eraill yn cael eu cymryd yn ychwanegol at neu yn lle achos troseddol (mae hyn yn dibynnu ar amgylchiadau pob achos unigol), yn unol â Pholisi Disgyblu'r Cyngor.

Adennill ac Unioni Cam

Bydd y Cyngor bob amser yn ceisio adennill ac unioni cam lle mae gwall neu dwyll wedi'i nodi. Bydd y Cyngor yn weithredu i adennill unrhyw asedau neu arian a gollwyd oherwydd twyll neu gangymeriad.

Pan fu'n briodol, bydd achosion o dwyll profedig yn cael eu cyhoeddi gan y Cyngor.

Adolygiad a Gwelliant Parhaus

Bydd unrhyw wendidau o fewn y system a nodwyd yn ystod yr ymchwiliad fel arfer yn cael eu hadrodd ar wahân mewn adroddiad archwilio mewnol. Bydd Archwilio Mewnol yn gweithio gyda gwasanaethau i awgrymu meysydd i gryfhau rheolaethau mewnol presennol er mwyn lleihau'r risg o dwyll yn ailddigwydd.

Bydd gweithredu unrhyw gamau y cytunwyd arnynt o ganlyniad i ymchwiliad yn cael ei olrhain gan Archwilio Mewnol. Bydd Camau Rheoli y cytunwyd arnynt yn cael eu hadrodd i'r Grŵp Arweiniol a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar gyfer goruchwyliaeth gorfforaethol ac i fonitro camau gwella a weithredir gan reolwyr.

Yn ogystal, bydd unrhyw ofynion hyfforddi a nodwyd o ganlyniad i ymchwiliad twyll yn cael eu dilyn.

SIART LLIF CYNLLUN YMATEB I DWYLL

Os oes gennych unrhyw amheuaeth o dwyll, llygredd neu llwgrwobrwyath

**RHAID I CHI ADRODD CYN
GYNTED Â PHOSIBL AT**
fraud@ceredigion.gov.uk

GWNEWCH:

- Gweithredu'n gyflym!
- Cofnodi ffeithiau allweddol e.e. dyddiadau ac amseroedd, enwau, lleoliadau.
- Sicrhau ddogfennaeth berthnasol.

PEIDIWCH:

- Anwybyddu eich pryderon
- Newid neu ddileu unrhyw ddogfennaeth.
- Trafod gydag unrhyw un heblaw Swyddogion Adrodd.
- Ymchwilio eich hun.

Adroddwch eich HOLL amheuon o dwyll / llygredd / llwgrwobrwyath yn syth at un o'r canlynol:

- Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael
- Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol
- Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyfreithiol a Llywodraethu
- Neu Swyddog Adrodd cymeradwy arall a nodir yn y Strategaeth Atal Twyll

Beth i'w ddisgwyl:

- Ystyrir eich pryderon gan y Swyddogion Adrodd perthnasol
- Gellir cymryd mesurau ataliol i leihau colledion pellach
- Bydd Swyddogion Archwilio yn cael eu penodi
- Efallai y gofynnir i chi drafod eich pryderon ymhellach
- Gofynnir i chi rannu dogfennaeth berthnasol
- Bydd diweddariadau rheolaidd a chanlyniadau'r ymchwiliad yn cael eu rhannu â swyddogion allweddol
- Cymerir camau priodol lle bo angen, gan gynnwys cyhoeddi twyll profedig.

Troseddol

- Archwilio Mewnol / Swyddog Archwilio Allanol
- Pecyn tystiolaeth
- Cyfeirio at yr Heddlu

Disgyblu

- Ymchwiliadau gan Archwilio Mewnol / Swyddog Monitro / Adnoddau Dynol
- Cyfeirio'r canlyniad at Adnoddau Dynol

Adfer

- Cyfeirio'r canlyniad at Swyddog Arweiniol Corfforaethol Cyllid a Chaffael
- Adfer – anfoneb a gyhoeddwyd neu achos sifil

Dim gweithredu pellach

- Os nad oes achos l'w ateb – cofnodi ei fod wedi'i gau

POLISI GWRTH-WYNGALCHU ARIAN

Datganiad Sefyllfa

Daeth Rheoliadau Gwyngalchu Arian ac Ariannu Terfysgaeth (Diwygiedig) 2019 i rym ar 10 Ionawr 2020 ac mae'n nodi'r diwygiad i Reoliadau Gwyngalchu Arian, Ariannu Terfysgaeth a Throsglwyddo Arian (Gwybodaeth am y Talwr) 2017. Mae Rheoliad 2019 yn gweithredu 5ed Gyfarwydddeb yr UE ar Wyngalchu Arian.

Mae'r rheoliadau'n berthnasol i "bersonau perthnasol" sy'n gweithredu yn ystod busnes a gynhelir ganddynt yn y DU. Mae pobl berthnasol bellach yn gorfod mabwysiadu dull mwy seiliedig ar risg tuag at wrth-wyngalchu arian, yn enwedig yn y ffordd y maent yn cynnal diwydrwydd dyladwy.

Nid yw holl fusnes y Cyngor yn berthnasol at ddibenion y ddeddfwriaeth; fodd bynnag, y ffordd fwyaf diogel o sicrhau cydymffurfiaeth â'r gyfraith yw eu cymhwyso i bob maes gwaith.

Felly, mae'n ofynnol i bob aelod o staff gydymffurfio â'r weithdrefn adrodd a nodir yn y polisi.

Rhwymedigaethau'r Cyngor yw:

- Penodi Swyddog Adrodd Gwyngalchu Arian (MLRO) i dderbyn datgeliadau gan gyflogai gweithgaredd gwyngalchu arian
- Gweithredu gweithdrefn i alluogi adrodd amheuon o wyngalchu arian
- Cynnal gweithdrefnau adnabod cleientiaid mewn amgylchiadau penodol
- Cynnal gweithdrefnau cadw cofnodion; a
- Cynnal asesiad risg gwyngalchu arian a chyllido terfysgaeth a mabwysiadu rheolaeth fewnol briodol.

Y Swyddog Adrodd Gwyngalchu Arian (MLRO)

Y swyddog a enwebwyd i dderbyn datgeliadau am weithgarwch gwyngalchu arian o fewn y Cyngor yw'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael (Swyddog Adran 151) y gellir cysylltu â hwy fel a ganlyn:

Swyddfeydd Cyngor Sir Ceredigion

Penmorfa

Aberaeron

SA46 0PA

Ffôn: 01545 570881

Rôl a chyfrifoldebau'r Swyddog Adrodd Gwyngalchu Arian

Mae gan y Swyddog Adrodd Gwyngalchu Arian rôl hanfodol wrth atal a chanfod gwyngalchu arian. Maent yn gyfrifol am sicrhau bod y Cyngor yn cydymffurfio â deddfwriaeth a rheoliadau perthnasol, gan gynnwys adrodd am weithgareddau amheus i'r Asiantaeth Troseddu Genedlaethol (NCA). Mae dyletswyddau'r MLRO yn cynnwys goruchwyllo polisiau gwrth-wyngalchu arian, sicrhau bod staff perthnasol yn derbyn hyfforddiant gwrth-wyngalchu arian, a gweithredu fel y pwynt cyswllt ar gyfer materion sy'n ymwneud â Gwrth-wyngalchu arian.

Adnabod sefyllfaoedd posibl o wyngalchu arian

Gall y canlynol achosi amheuon i gyflogai, a dylid eu hadrodd ar unwaith i'r MLRO:

- Trafodiad sy'n cynnwys swm mawr o arian parod
- Gwneud taliad arian parod sy'n gofyn am ad-daliad yn ddiweddarach
- Cwsmer cyfrinachol e.e. gwrthod darparu gwybodaeth y gofynnwyd amdano heb esboniad rhesymol
- Pryderon am leoliad neu hunaniaeth cwsmer
- Llwybro neu dderbyn arian diangen gan drydydd parti neu drwy gyfrifon trydydd parti
- Cynnwys trydydd parti heb gysylltiad heb reswm cyfreithlon
- Dim ffynhonnell arian gyfreithlon amlwg
- Rheolaethau cyfrifyddu mewnol gwan neu gofnodion busnes
- Trafodiad blaenorol ar gyfer yr un cwsmer a ddylai fod wedi cael ei adrodd i'r MLRO neu wedi cael ei adrodd i'r MLRO
- Unigolion neu gwmnïau sydd â chronfeydd er eu bod yn ansolfedd
- Diffyg olrhain y bobl dan sylw

Taliadau Arian Parod

Ni dderbynnir unrhyw daliad i'r Cyngor sy'n fwy na £5,000 mewn arian parod (gan gynnwys nodiadau, darnau arian neu sieciau teithwyr mewn unrhyw arian cyfred) heb gymeradwyaeth yr MLRO.

Adrodd i'r Swyddog Adrodd Gwyngalchu Arian (MLRO)

Os gofynnir i gyflogai gasglu taliad sy'n fwy na £5,000 mewn arian parod, rhaid iddynt ddarparu manylion i'r MLRO gan ddefnyddio'r adroddiad *pro-forma* sydd ynghlwm yn Atodiad I, fel y gellir cynnal gwiriadau rhagofalus. Rhaid i'r adroddiad gynnwys cymaint o fanylion â phosibl. Nid yw hyn yn golygu na ddylai trafodion islaw'r swm hwn byth godi amheuon. Dylid ymarfer effro proffesiynol bob amser, gan ystyried y ffactorau uchod.

Os oes gan gyflogai sail resymol i amau gweithgareddau gwyngalchu arian mewn perthynas â swm llai, dylid adrodd y mater i'r MLRO yn yr un modd.

Rhaid i'r cyflogai wedyn ddilyn pob cyfarwyddyd gan yr MLRO a rhaid iddo beidio â gwneud unrhyw ymholiadau pellach eu hunain i'r mater. Yn ogystal, rhaid iddynt beidio â chymryd unrhyw gamau pellach yn y trafodiad heb awdurdodiad gan yr

MLRO. Er mwyn atal yr amheuwyr rhag dod yn ymwybodol o'r amheuaeth, rhaid i'r cyflogai beidio â thrafod y mater gydag eraill neu nodi ar ffeil bod adroddiad wedi'i wneud i'r MLRO.

Bydd yr MLRO yn gwerthuso amgylchiadau pob achos yn brydlon ac yn gwneud penderfyniad a ddylid adrodd am y mater i'r Asiantaeth Troseddu Genedlaethol (NCA) trwy eu gwefan neu drwy ei linell ffôn 24 awr: 0370 496 7622.

Pan fydd yr MLRO yn dod i'r casgliad nad oes unrhyw sail resymol i amau gwyngalchu arian, yna bydd yn marcio'r adroddiad yn unol â hynny ac yn rhoi ei ganiatâd i unrhyw drafodion parhaus neu ar fin digwydd fynd rhagddo.

Mae'n drosedd os yw'r MLRO yn gwybod neu'n amau, trwy ddatgeliad sy'n cael ei wneud iddynt, bod person arall yn ymwneud â gwyngalchu arian ac nad yw'n datgelu hyn cyn gynted â phosibl i'r NCA.

Rhaid i'r MLRO gadw pob adroddiad a wneir mewn ffeil gyfrinachol a gedwir at y diben hwnnw, am o leiaf bum mlynedd.

Diwydrwydd Dyledus Gwsmeriaid

Mae mesurau diwydrwydd dyladwy cwsmeriaid Rheoliad 28: Rheoliadau Gwyngalchu Arian, Ariannu Terfysgaeth a Throsglwyddo Arian (Gwybodaeth am y Talwr) 2017 fel y'u diwygiwyd yn darparu'r sail ar gyfer diwydrwydd dyladwy cwsmeriaid.

Pan fo'r Cyngor yn cynnal busnes rheoleiddiedig penodol (gwasanaethau cyfrifyddu, archwilio a threth a gwasanaethau cyfreithiol, sy'n ymwneud â thrafodion ariannol, cwmnïau neu eiddo), a rhan o hyn:

- Ffurio perthynas fusnes parhaus gyda chleient,
- Yn ymgymryd â thrafodiad untro neu achlysurol sy'n dod i gyfanswm o €15,000 neu fwy p'un a yw'n cael ei gyflawni fel trafodiad sengl neu sawl trafodiad cysylltiedig, neu
- Mae'r swyddog yn amau gwyngalchu arian neu ariannu terfysgaeth.

Yna rhaid dilyn y weithdrefn diwydrwydd dyladwy cwsmeriaid isod cyn i unrhyw fusnes gael ei gynnal ar gyfer y cleient hwnnw. Ystyr diwydrwydd dyladwy cwsmeriaid yw: 'Adnabod y cwsmer a gwirio hunaniaeth y cwsmeriaid ar sail gwybodaeth a gafwyd o ffynhonnell ddibynadwy ac annibynnol e.e. cynnal chwiliad yn Nhŷ'r Cwmnïau' yn ogystal â gwirio'r cyfarwyddwyr ac erthyglau'r gymdeithas.

Cael gwybodaeth am ddiben a natur arfaethedig y berthynas fusnes

Pan fo'r "busnes perthnasol" yn cael ei ddarparu i gorff sector cyhoeddus arall yn y DU, yna ysgrifennwyd, dylid cael cyfarwyddiadau wedi'u llofnodi ar bapur pennawd y corff cyn i'r trafodiad gael ei gwblhau.

Mae'r gofyniad am ddiwydrwydd dyladwy cwsmeriaid yn berthnasol ar unwaith ar

gyfer cwsmeriaid newydd a dylid ei ystyried ar sail sensitif i risg ar gyfer cwsmeriaid presennol. Mae diwydrwydd dyladwy cwsmeriaid yn golygu bod yn rhaid i'r Cyngor adnabod ei gleientiaid a deall eu busnes er mwyn penderfynu a oes gweithgaredd amheus y dylid ei adrodd.

Mae'r Rheoliadau yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor adnabod ei gwsmeriaid ac yn gwirio'r hunaniaeth honno ar sail dogfennau, data neu wybodaeth a gafwyd o ffynhonnell ddibynadwy. Os oes perchennog buddiol nad yw'r cwsmer, yna rhaid i'r Cyngor adnabod y person hwnnw a gwirio'r hunaniaeth. Pan fo'r perchennog buddiol yn ymddiriedolaeth neu debyg, rhaid i'r Cyngor ddeall natur strwythur rheoli'r ymddiriedolaeth honno. Yn olaf, rhaid i'r Cyngor gael gwybodaeth am ddiben a natur arfaethedig y berthynas fusnes. Mae'r Rheoliadau yn nodi'r angen i'r Cyngor ystyried ffactorau risg cwsmeriaid a daearyddol wrth benderfynu pa ddiwydrwydd dyladwy sy'n briodol.

Yn gyffredinol, mae'n rhaid i'r Cyngor gynnal y gwiriadau hyn cyn iddo sefydlu perthynas fusnes neu gynnal trafodiad achlysurol, neu os yw'n amau gwyngalchu arian neu ariannu terfysgaeth neu'n amau dilysrwydd unrhyw wybodaeth a gafwyd at ddibenion adnabod neu wirio. Fodd bynnag, nid yw'n ofynnol i'r Cyngor gynnal y gwiriadau hyn os yw ei gwsmer yn awdurdod cyhoeddus arall, oni bai ei fod yn amau gwyngalchu arian neu gyllid terfysgol.

Mae'n rhaid i'r Cyngor hefyd gynnal monitro parhaus o'i berthynas fusnes sy'n golygu bod yn rhaid iddo graffu ar drafodion trwy gydol y berthynas i sicrhau bod y trafodion yn gyson â gwybodaeth y Cyngor am y cwsmer a chadw'r wybodaeth am y cwsmer yn gyffredol.

Gwell Diwydrwydd Dyladwy Cwsmeriaid a Monitro Parhaus

Y rheoliad perthnasol ynghylch diwydrwydd dyladwy cwsmeriaid uwch yw Rheoliad 33 'Rhwymedigaeth i gymhwyso diwydrwydd dyladwy cwsmeriaid uwch' yn Rheoliadau Gwyngalchu Arian, Ariannu Terfysgaeth a Throsglwyddo Arian (Gwybodaeth am y Talwr) 2017 fel y'u diwygiwyd gan Rheoliadau Gwyngalchu Arian ac Ariannu Terfysgaeth (Diwygio) 2019.

Mewn rhai amgylchiadau bydd angen ymgymryd â'r hyn a nodir yn y Rheoliadau fel Diwydrwydd Dyladwy Cwsmeriaid Gwell. I grynhoi, bydd hyn yn angenrheidiol pan:

- Nid yw'r cwsmer wedi bod yn bresennol yn gorfforol at ddibenion adnabod, neu
- Mewn unrhyw sefyllfa arall sy'n gallu cyflwyno risg uwch o wyngalchu arian neu ariannu terfysgwyr.

Lle mae hyn yn berthnasol, bydd angen i'r Cyngor gymryd camau ychwanegol digonol i wneud iawn am y risg uwch. Er enghraifft, bydd hyn yn golygu sicrhau bod hunaniaeth y cwsmer yn cael ei sefydlu gan ddogfennau, data neu wybodaeth ychwanegol.

Yn yr achos hwn, mae'r Rheoliadau yn gosod rhwymedigaeth arbennig i gynnal monitro parhaus o'i berthynas fusnes sy'n golygu bod yn rhaid iddo graffu ar drafodion a wneir drwy gydol y berthynas i sicrhau bod y trafodion hyn yn gyson â gwybodaeth y Cyngor am y cwsmer, ei fusnes a'i broffil risg; a chadw dogfennau, data neu wybodaeth a gafwyd at ddibenion cymhwyso mesurau Diwydrwydd Dyladwy Cwsmeriaid yn gyfredol.

Mae camau ychwanegol yn cynnwys:

- a) dod o hyd i wybodaeth ychwanegol am y cwsmer ac am berchennog buddiol y cwsmer;
- (b) dod o hyd i wybodaeth ychwanegol am natur arfaethedig y berthynas fusnes;
- (c) dod o hyd i wybodaeth am ffynhonnell arian a ffynhonnell cyfoeth y cwsmer a pherchennog buddiol y cwsmer;
- (d) dod o hyd i wybodaeth am y rhesymau dros y trafodion;
- (e) dod o hyd i gymeradwyaeth uwch reolwr ar gyfer sefydlu neu barhau â'r berthynas fusnes;
- (f) cynnal monitro gwell o'r berthynas fusnes trwy gynyddu nifer ac amseriad y rheolaethau a gymhwyswyd, a dewis patrymau trafodion sydd angen eu harchwilio ymhellach

Iawn

Bydd y cyngor yn ymdrechu i geisio iawn, gan gynnwys adennill asedau ac arian lle bo hynny'n bosibl. Gall hyn gynnwys achos adfer yn unol â [Deddf Enillion Troseddu 2002](#).

Cadw Cofnodion

Pan fydd y "busnes perthnasol" yn cael ei gynnal, yna rhaid cadw'r dystiolaeth adnabod diwydrwydd dyladwy cwsmer a manylion y trafodion perthnasol ar gyfer y cleient hwnnw am o leiaf bum mlynedd.

Hyfforddiant

Mae'r Rheoliadau Gwyngalchu Arian yn ei gwneud yn ofynnol bod staff perthnasol yn cael eu gwneud yn ymwybodol o'r gyfraith sy'n ymwneud â gwyngalchu arian a chyllido terfysgaeth, ac i ofynion cyfreithiol y ddeddf diogelu data ac yn cael eu hyfforddi'n rheolaidd ar sut i adnabod a delio â thrafodion a gweithgareddau neu sefyllfaoedd eraill a allai fod yn gysylltiedig â gwyngalchu arian neu ariannu terfysgaeth. Mae rheolwyr yn sicrhau bod staff yn cael eu gwneud yn ymwybodol o gyfleoedd hyfforddi. Dylai'r MLRO gadw cofnod ysgrifenedig o'r mesurau a gymerwyd a'r hyfforddiant a ddarperir.

Adrodd i'r Swyddog Adrodd Gwyngalchu Arian

CYFRINACHOL

Ynghylch: Amheuaeth o weithgarwch gwyngalchu arian

Wrth: _____ (enw'r gweithiwr)

Gwasanaeth: _____ Rhif Estyniad: _____

Manylion y drosedd a amheuir

Enw (enwau) a chyfeiriad (cyfeiriadau) y person (personau):

(os yw'n gwmni / gorff cyhoeddus, mae angen i chi gynnwys manylion ynghylch natur y busnes)

Natur, gwerth ac amseriad y gweithgarwch dan sylw:

(mae angen i chi gynnwys manylion llawn e.e. beth, pryd, ble, sut; atodwch ddalen arall os oes angen).

Natur yr amheuon ynglŷn â gweithgarwch o'r fath:

Atodwch ddalen ar wahân os oes angen.

Llofnod: _____ Dyddiad: _____

Peidiwch â thrafod cynnwys yr adroddiad hwn gydag unrhyw un rydych chi'n credu ei fod yn ymwneud â'r gweithgarwch gwyngalchu arian a ddisgrifir. Gall gwneud hynny fod yn drosedd, sy'n dwyn uchafswm cosb o 5 mlynedd o garchar.